

Hva er et bekjennelsesspørsmål? Og hva er kirkesplittende?

Utvalget har blitt bedt om å drøfte hva som ligger i begrep som *bekjennelsesspørsmål* og *kirkesplittende*, og om ulike syn på samliv hører inn under disse begrepene.

Kirkesplittende?

Det er vanskelig å sette opp klare kriterier for om et teologisk spørsmål er kirkesplittende, rent *normativt*. Noen vil mene at spørsmålet om kirkens syn på ekteskapet og likekjønnet samliv er så teologisk dyptgripende at det kvalifiserer til å være kirkesplittende, fordi det har med skapelsesforståelse, menneskesyn, bibelforståelse og selve frelseslæren å gjøre. Andre vil mene at samlivsetikken ikke befinner seg i evangeliets kjerne, og at uenighet derfor ikke burde true kirkens enhet. Spørsmålet om hva som er et adiaforon – altså saker man kan være uenig om og likevel holde sammen – aktualiseres.

Vi kan også se på saken fra en *deskriptiv* synsvinkel. Hva har skjedd og hva skjer med det kirkelige fellesskapet lokalt og nasjonalt når disse spørsmålene berøres? Kirkehistorien har lært oss at det finnes mange teologiske spørsmål med tilstrekkelig sprengkraft til å true og ødelegge fellesskapets enhet uten at spørsmålet nødvendigvis befinner seg i evangeliets kjerne.

Men for å kunne svare på om noe er kirkesplittende må vi avklare hva vi mener når vi sier «kirken». Vi kan snakke om «kirken» som den verdensvide kirke. Vil et nytt syn på ekteskap og samliv gjøre at enkeltpersoner eller fellesskap stiller seg utenfor det verdensvide kirkefellesskapet?

Tilsynsmennene skriver i en [uttalelse om ekteskapet](#) fra 2017, etter at Den norske kirke innførte en ny lære om ekteskapet, at lokalt samarbeid mellom frikirker og kirker i Den norske kirke fortsatt bør finne sted. Men de skriver også at et slikt samarbeid kan være vanskelig: “Ulik lære vil i en del tilfeller begrense og vanskeliggjøre et samarbeid.” I ettertid har mange erfart at tverrkirkelig samarbeid med Den norske kirke har blitt vanskeligere.

Videre skriver tilsynsmennene at det økumeniske samarbeidet mellom Frikirken og Den norske kirke fortsetter selv om Den norske kirke har innført en ny lære om ekteskapet. Vurderingen som her ble gjort, var at en kirke med en annen samlivsetikk fortsatt kan anerkjennes som en kristen kirke. Uten å ta stilling til om dette var en riktig vurdering eller ikke, ser vi her et eksempel på at ulik samlivslære ikke er kirkesplittende i den forstand at endret lære gjør at man plasseres utenfor det store kirkelige fellesskapet.

Den Evangelisk Lutherske Frikirke

Men vi kan også snakke om «kirken» som Den Evangelisk Lutherske Frikirke som synodal størrelse i Norge. Og det gir også mening å snakke om «kirken» som det enkelte lokale gudstjenestefeirende fellesskap. Hvis vi holder oss til det deskriptive, observerbare, vet vi at Frikirkens samlivsetikk slik den er i dag gjør at enkelte trekker seg ut fra det kirkelige fellesskapet lokalt, og melder seg ut av Frikirken. Tilsvarende er det ikke usannsynlig at noen vil trekke seg ut dersom Frikirken endrer sin

samlivsteologi, mens andre kanskje vil gjøre det samme dersom det ikke skjer en endring. Med utblikk til prosessene som foregår i andre kirkesamfunn i Norge og i andre land ser vi at det er mye som står på spill på begge sider av konfliktlinjen.

Rent deskriptivt må vi derfor konkludere med at samlivslæren har sprengkraft til å være kirkesplittende.

Vi lever i en tid hvor det er harde fronter i debatter knyttet til kjønn og seksualitet både i og utenfor kirken. Vi har sett hvordan det offentlige ordskiftet og tabloide vinklinger kan forsterke konflikter og fremprovosere en uønsket polarisering. Her skal mye klokskap og visdom, samt ydmykhet og vilje til for å kunne gå samlet og styrket videre som kirkesamfunn.

Skal vi normativt si noe om et spørsmål som er kirkesplittende, må vi si noe om hva som er et bekjennelsesspørsmål.

Bekjennelsesspørsmål?

Teologisk fagråd leverte i 2016 en drøfting som hadde overskriften *Er spørsmålet om likekjønnet samliv et bekjennelsesspørsmål?* Gjennomgangen er på 28 sider, og kan leses i sin helhet [her](#).

Aller først trenger vi en begrepsavklaring: Hva mener vi når vi sier bekjennelsesspørsmål?

Begrepet kan lett misforstås som et spørsmål om hva vi bekjenner til frelse. Se for eksempel Romerbrevet 10, 9, hvor det står: «*For hvis du med din munn bekjenner at Jesus er Herre, og i ditt hjerte tror at Gud har oppreist ham fra de døde, da skal du bli frelst*». Men det er ikke det vi mener når vi diskuterer hva som er bekjennelsesspørsmål.

Teologisk fagråd (2016) skriver:

“Et bekjennelsesspørsmål handler om forståelsen av hvilke lærespørsmål som er i tråd med vår kirkes bekjennelsesskrifter. Spesielt innenfor luthersk teologi har det vært mange samtaler rundt hva som er *adiafora* (spørsmål man kan godta uenighet rundt¹) og hva som er et *bekjennelsesspørsmål*. (...) Er det så viktig at vi ikke kan tåle å være uenige, eller er dette spørsmålet blant de mindre viktige, hvor man kan godt være uenig i syn og lære og fortsatt forbli samlet som kirke?”

Det er altså viktighetsgraden som skal avgjøres når vi spør om noe er et bekjennelsesspørsmål. Bekjennelsesskriftene er vårt læregrunnlag. De har vært vårt kirkesamfunns lære fra starten av, og gjør oss til en del av den verdensvide kirke. De avgrensner oss mot vranglære (definert ikke-kristen lære) og mot andre kirkesamfunn (som vi anerkjenner som kristne kirker, men som i enkelte teologiske spørsmål avviker fra vår teologiske posisjon). Positivt kan vi si at bekjennelsen definerer oss som fellesskap.

Temaet bekjennelsesspørsmål handler altså om hva kirken er forpliktet på. Hva innebærer det så for det enkelte kirkemedlem å “*gi sin tilslutning til kirkens bekjennelse*” når man blir tatt opp som medlem med stemmerett i en lokal frikirkemenighet (jfr §5 i Forfatningen)? I Frikirkens reglement *Omsorg for liv og lære* ([link](#)), samt i dokumentet *Skriften og kirken* ([link](#)), uttrykkes det at kirken har ulike forventninger til kirkens medlemmer. Blant ordinerte medarbeidere forventes det en positiv tilslutning og forpliktelse til kirkens bekjennelse og skriftsyn. Blant andre medarbeidere og ledere

forventes det en lojal holdning. Blant øvrige medlemmer kreves det ikke klarhet i alt som har med kristentroen å gjøre: «menighetsmedlemmer må få lov til å være underveis med sin tro og sin tvil.»

Frikirkens bekjennelsesgrunnlag er Bibelen, de oldkirkelige bekjennelser, den augsburgske konfesjon og Luthers lille katekisme (§2 i Forfatningen). Spørsmålet vi stiller oss her er som følger: *Er samlivsteologi del av dette læregrunnlaget som Frikirken er forpliktet på?*

1. Bibelen

I paragraf 2 av Frikirkens forfatning står det følgende:

“Den Evangelisk Lutherske Frikirke tror, lærer og bekjenner: De profetiske og apostoliske skrifter i Det gamle og Det nye testamente (Bibelen) er Guds ord, og dette Guds ord er den eneste regel og rettesnor for tro, lære og liv.”

Frikirkens bekjennelse til at Bibelen er Guds ord er relevant når det kommer til spørsmålet om samlivsetikk er et bekjennesspørsmål. I 2002 omtalte synodemøtet spørsmålet om likekjønnet ekteskap som et bekjennesspørsmål ved å vise til at Frikirken holder fast på dette reformatoriske skriftprinsipp: Å si ja til noe som Bibelen omtaler som synd innebærer å bevege seg bort fra *Bibelen alene* ([link](#)).

Begrepet *bekjennesspørsmål* finnes ikke i de bibelske tekstene. Men om vi i stedet bruker ordet *lærespørsmål* ser vi at i evangeliene og i brevlitteraturen er etiske spørsmål å regne som lærespørsmål. Når evangelistene forteller at «Jesus lærte» dreier det seg ofte om etiske spørsmål (f eks Matt 5) og også spesifikt om samlivsetiske spørsmål (f eks Mark 10). I brevlitteraturen omtales også etiske spørsmål som «lære» (1.Tim 1,10) og det advares sterkt mot å tillate en annen lære i spørsmål som handler om synd og livsførsel. (2. Pet 2) Når dåpsbefalingen (Matt 28) da taler om å lære og holde alt det Jesus har befalt, er det en formulering som også innbefatter det etiske. Frikirken er forpliktet på å lære videre alt det Jesus har lært oss, samlivsetikk inkludert.

Frikirken bekjenner at Bibelen er eneste rettesnor for tro, liv og lære. Dermed er Frikirken forpliktet til å formulere en bibelsk begrunnet samlivsetikk. Bekjennelsen til Bibelen som *eneste rettesnor* forplikter altså Frikirken på hvordan man formulerer en samlivsetikk. Å endre samlivsetikk med den begrunnelse at det finnes etiske argumenter som veier tyngre enn de bibelske argumentene, vil stride mot Frikirkens bekjennelse til Bibelen som Guds ord.

Bekjennelsen til Bibelen som eneste rettesnor forplikter altså Frikirkens metode for å formulere en samlivsetikk. I det videre skal vi se på to aktuelle bekjennesskrifter.

Den augsburgske bekjennelse

Artikkel 7 i Den augsburgske bekjennelse (Confessio Augustana) handler om kirken og kirkens enhet:

“Like ens lærer de at det alltid vil forbli én hellig kirke. Men kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett. Og til sann enhet i kirken er det nok å være enig om evangeliets lære og om forvaltningen av sakramentene. Men det er ikke nødvendig at det alle steder er ensartede menneskelige overleveringer eller skikker eller seremonier som er fastsatt av mennesker.”

Artikkel 7 (CA7) har av mange blitt brukt som et argument for at ulik teologi når det kommer til likekjønnet samliv ikke er kirkesplittende. I teologisk fagråds arbeid med dette spørsmålet sto CA 7 sentralt. Vi vil se enda nærmere på to begreper: “kirkens enhet” og “evangeliets lære.”

Confessio Augustana er et forsvarsskrift skrevet av reformatoren Phillip Melancton med den hensikt å uttrykke at den lutherske lære var i tråd med katolsk lære (CA11), slik at reformasjonsstridighetene kunne løses og folket forenes. Senere viste det seg at det ikke var mulig å holde kirken samlet.

Begrepet "kirkens enhet" må derfor ikke forstås som "kirkeorganisasjonens enhet." Kirken er "forsamlingen av de hellige og sant troende" (art 8) med henvisning til den apostoliske trosbekjennelse: *èn hellig allmenn kirke, de helliges samfunn*. Den katolske og lutherske kirke måtte skille lag fordi uenighetene ble for store, men forblir likevel èn kirke, Jesu hender og føtter på jord.

Det andre momentet vi ønsker å trekke inn er begrepet "evangeliet." Evangeliet er ikke bare tilgivelse for syndene og evig liv. Den enkleste bekjennelsen i Det nye testamentet er "Jesus Kristus er Herre." (Fil 2,11). De gode nyhetene er at han er gitt all makt i himmelen og på jorden (Matt 28,18), at Guds rike er kommet nær (Mark 1,15). Og videre at han har sammenfattet alt i himmelen og på jorden i seg (Ef 1,20-23) og at vi blir kjent rettferdige i Ham (Rom 3,21-26). Jesus er både herre og frelser. Begge er deler av evangeliet. Det nye livet i Jesus er altså en del av de gode nyhetene til alle som tror og Jesu etiske veiledning er en viktig del av dette. Det er godt og et privilegium å følge Jesu bud også når det oppleves krevende (Matt 5, 3-12).

Ulik forståelse av ekteskapet innebærer to motstridende beskrivelser av hva det vil si å ha Jesus som Herre og følge hans veiledning.

Luthers lille katekisme

I Den lille katekisme tar Luther for seg skriftemålet. Han skriver:

"Til skriftemål hører to ting: for det første at vi bekjenner syndene våre, for det andre at vi tar imot avløsning eller tilsigelsen av syndenes forlatelse, i Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn."

Uenighet i samlivsetiske spørsmål tilsier en uenighet i hva man trenger å bekjenne som synd og hva man trenger å få tilgivelse for. Uenighet i samlivsetiske spørsmål trenger ikke å bety at man er uenig i forståelsen av evangeliet, altså at Gud frelser oss av nåde ved tro. Men uenighet i samlivsetiske spørsmål vil gi en uenighet knyttet til hva evangeliet omfatter, altså hva vi trenger Guds tilgivelse for og hva Gud frelser oss fra.

I Den lille katekisme gir Luther korte forklaringer til De ti bud. Han omtaler dette som den første del av den kristelige lære, som handler om alt det Gud vil vi skal gjøre og ikke gjøre. Luthers forklaring til det sjette bud lyder slik:

"Du skal ikke bryte ekteskapet.

Det er: Vi skal frykte og elske Gud, så vi lever et rent liv i tanker, ord og gjerninger. Ektefolk skal elske og ære hverandre."

Selv om det sjette budet spesifikt tar for seg at man ikke skal bryte ekteskapet, trekker Luther i sin forklaring mer generelle samlivsetiske konsekvenser av dette budet.

Teologisk Fagråds konklusjon fra 2016

Utvalget vil avslutte med å vise til og stille seg bak Teologisk Fagråd sin konklusjon fra 2016. Der står det:

“Flertallet vil konkludere med at Det gamle og Det nye testaments skrifter er Guds ord og at dette Guds ord er den eneste regel og rettesnor for tro, lære og liv. Dette vil da få konsekvenser for hva vi tenker om samlivsspørsmål. Denne saken er uttrykt klart og tydelig i både Det gamle testamentet og Det nye testamentet. Det blir derfor vanskelig for oss å si at disse tekstene er ugyldige i dag. Disse tekstene kan ikke tolkes primært som et produkt av sin samtid og må leses som en del av en helhetlig forståelse av skapelsesteologien og forståelsen av synd og rettfærdiggjørelse som ligger i kjernen av det kristne budskap. I lys av dette anser vi disse etiske tekstene for å ha fortsatt relevans. Det er viktig for oss at det ikke er kulturen som råder nå som skal bestemme hva som regnes som synd eller ikke. Vi tror at Bibelen, selv om den må leses på ny i enhver ny tid og kultur, likevel angir en overordnet virkelighetsforståelse og etisk norm som er overordnet den enkelte kulturen, og som kan gi kulturen vår et korrektiv. Dette gjelder både samlivsspørsmål, men også på områder som individualisme, materialisme, miljø og solidaritet. Vi utfordres på å være like tydelig på de spørsmålene som i samlivsspørsmålet.”

Konklusjon

Å klassifisere ulike syn på likekjønnet samliv som «ikke et bekjennelsesspørsmål», kan fort bli første steg på veien mot å akseptere to syn, altså at ett og samme kirkesamfunn kan operere med to gjensidig utelukkende lærer, som skal leve side om side. Mange erfarer at der det i første omgang ble åpnet for to likestilte syn, ble det etterhvert trange kår for det tradisjonelle synet. For enkelte har dette ført til at man trekker seg ut av det kirkelige fellesskapet man var en del av.

Som et sentralt lærespørsmål, som følger fra Frikirkens bekjennelser, kan ikke kirken operere med ulike offisielle syn på ekteskapet og likekjønnet samliv. Frikirken har én samlivsteologi. Det er tett knyttet til kirkens lære om lov og evangelium, synd og nåde, skapelse og frelse, bibelforståelse og åpenbaringssyn. Bekjennelsen til Bibelen som Guds ord og eneste rettesnor for tro, lære og liv er avgjørende for hvordan man formulerer en samlivsetikk og også samlivsetikkens innhold. Samlivsetikk er altså del av Frikirkens bekjennelsesgrunnlag. Frikirken er forpliktet til å fastholde en samlivsetikk i tråd med Bibelen og bekjennelsen.

Slik som samlivsetikk er inkludert i Jesu lære, er det også inkludert i kirkens lære og forståelsen av evangeliet. Samlivsetikk er et sentralt lærespørsmål som ikke kan isoleres til et perifert enkeltspørsmål.

Dette utelukker ikke at medlemmer av våre menigheter kan ha ulike meninger om disse spørsmålene og mennesker med ulike oppfatninger om dette er velkomne i våre fellesskap.